

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" oktobra numurā 2
- Kultūragu mēslošanas plāna kopsavilkums jāiesniedz līdz 30. novembrim! 2
- Sadarbība: kāpēc man to vajag? 3
- Elektroniskā algas nodokļa grāmatiņa . . 4
- No nulles izveido zemnieku saimniecību 5
- Domā zaļi, rīkojies viedi, dzīvo veselīgi . . 6
- Kāda bijusi šī gada ķiploku sezona 8

PAR "GREENFEST" SIGULDĀ – 6./7. LPP

AKTUALITĀTES

KONKURSĀ "ŠODIEN LAUKOS" UZVAR NAUTRĒNU MAZPULKS!

Rēzeknes novada Nautrēnu mazpulks klašu grupā un Ieva Apšīniece no Preiļu puses individuālajā vērtējumā kļuvi par šī gada Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) rīkotā konkursa skolu jauniešiem "Šodien laukos" uzvarētājiem.

Otro vietu kategorijā "Klases un kolektīvu grupa" ieņēma Zāses vidusskola no Jēkabpils novada, bet trešo – Kuldīgas novada Turlavas pamatskola.

Individuāli startējušo skolēnu grupā otrā vieta Elīnai Rozēnai no Jelgavas, bet trešā – Sandai Augustovai no Ciblas.

Elīna Ozola, LLKC Lauku attīstības nodaļas vadītāja: "Jau ierasti aktīvāki bijuši Latvijas tālāko reģionu skolēni. Šī gada raksturīgā

iezīme, – uzvarētājus varējām noskaidrot vien pašā konkursa noslēgumā, jo punktu atšķirības bija ļoti minimālas visa gada garumā. Esam priecīgi, ka šoreiz daudz vairāk dalībnieku godam izturēja visu – no aprīļa līdz septembrim ilgušo konkursu ar sešiem lieliem uzdevumiem lauksaimniecībā, zivsaimniecībā un mežsaimniecībā!"

Konkursa fināla pasākums notika Tērvetes dabas parkā, un uz to bija sabraukuši jaunieši no teju visas Latvijas – pavisam 159 skolēni un viņu pedagogi. Kopumā konkursā šogad piedalījās 350 dalībnieki – 32 individuālie dalībnieki, 27 klases, kā arī 27 skolotājas.

Balvu fonds nemainīgi piecējš – uzvarējušī klase balvā iegūst ekskursiju 1000 eiro vērtībā, savukārt otrās un trešās vietas ieguvēji saņem veicināšanas balvu

100 eiro vērtībā katram. Individuālie konkursa dalībnieki dāvanā saņems planšeti.

Atgādināsim, ka 2018. gada konkursā galveno balvu saņēma Priekuļu vidusskolas 8. a klase, bet individuālajā vērtējumā – Mālienas skolniece Evelīna Āboliņa.

Konkurss "Šodien laukos" tiek rīkots ar LR Zemkopības ministrijas un Valsts Lauku tīkla atbalstu. Konkursa un sociālo tīklu akcijas mērķis ir informēt, izglīt un izklaidēt skolas vecuma jauniešus par lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarēm, sniegt viņiem izpratni par nozaru darbību, iespējām un izaicinājumiem Latvijas laukos un nākotnes izglītības un karjeras iespējām. **LL**

Ilze Rūtenberga-Bērziņa, LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" OKTOBRA NUMURĀ

Vai un kādas ir iespējas investēt mazām un vidējām lopkopības saimniecībām, izmantojot ES līdzfinansējumu? Kā līdz šim izmantots ES atbalsts investīcijām un cik lielā mērā tas palīdzējis vidusslāņa veidošanai laukos? Par to lasiet žurnāla "Latvijas Lopkopis" oktobra numurā.

Aptaujājām arī Latvijas lielāko banku pārstāvjus, noskaidrojot viņu attieksmi pret lauksaimniecības projektu finansēšanu un secinājām – ja esat pieredzējis lielražotājs, kas gadiem strādā ar labu peļņu un nav pieredzējis zaudējumus, bankas būs jums atvērtas.

Saimnieku pieredzes rubrikā šoreiz sāsts par Normunda Ruķa vadīto SIA "Vienotnes" Pārgaujas novadā, kur šogad LLKC uzsāka demonstrējumu "Slaucamo govju pirmās atnešanās vecuma ietekme uz dzīvnieku veselību, produktivitāti un pēcnācēju kvalitāti".

Kā nākas, ka Jaunzēlande ir ietekmīgākā valsts pasaules piena tirgū, kāda ir šīs valsts piensaimniecību ekonomika, skaidro LLKC ekonomikas konsultants Raivis Andersons.

Piensaimniekiem iesakām LLKC Lopkopības nodaļas vadītājas un žurnāla nozaru redaktora Silvijas Dreijeres rakstu par vienu no nozares aktualitātēm – ganīšanas ietekmi uz siltumnīcefekta gāzu (SEG) un

amonjaka emisiju. Turpat arī ieskats, kāda ir laba saimniekošanas prakse govju veselībai. Savukārt, kādi ir nosacījumi vaislas teļu augšanai un attīstībai, raksta LLKC konsultants – eksperts veterinārmedicīnā Dainis Arbidāns.

Interesantu aprakstu par piena un gaļas lopu audzēšanu Ungārijā piedāvā LLKC Tālākizglītības nodaļas vadītāja vietniece Jolanta Sūna. Turpat arī neliels ieskats Gaļas liellopu audzētāju biedrības rīkotajā pieredzes braucienā uz Kurzemes puses saimniecībām SIA "Limakom" un SIA "Rukši".

Veterinārijas rubrikā LLKC lopkopības konsultante Laila Plīta skaidro, kas ir paragripa Pi3 un kā rīkoties, to konstatējot ganāmpulkā. Aitkopjiem iesakām L. Plītas rakstu par abortiem aitām un infekcijām, kas to izraisa.

Cūkkopībā informējam par Latvijā uzsāktu starptautisko projektu cūkkopības veikspējas uzlabošanai, kur iesaistījušies arī Latvijas Lauksaimniecības universitātes zinātnieki.

Putnkopības rubrikā šoreiz stāstām par Jāņa Lapsiņa saimniekošanu Alojās novada Staiceļē. Jānis jau 20 gadus audzē zosis un labprāt dalās pieredzē, kā no zoslēna tikt pie ražīgas zosu mamas vai trekna zoss cepeša Mārtiņos.

Šogad LLKC pirmo reizi uzsācis demonstrējumu zirgkopībā, tā tēma –

"Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes ķēvu salīdzinājums ģenētiskās efektivitātes uzlabošanai populācijā". Par demonstrējuma norisi un saimniecību – Ivetas Janelsiņas zirgaudzētavu Allažos – raksta žurnāliste Dace Millere.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2019_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos. **LL**

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

AKTUALITĀTES

KULTŪRAUGU MĒSLOŠANAS PLĀNA KOPSAVILKUMS JĀIESNIEDZ LĪDZ 30. NOVEMBRIM!

Ateries! Ja apsaimnieko lauksaimniecībā izmantojamu zemi īpaši jutīgā teritorijā 20 hektāru un lielākā platībā, kā arī audzē dārzeņus, augļu kokus vai ogulājus trīs hektāru un lielākā platībā, neaizmirsti līdz 30. novembrim elektroniski iesniegt Valsts augu aizsardzības dienestā kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkumu.

To nosaka Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumi Nr. 834 "Noteikumi par ūdens un augsnes aiz-

sardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem".

Kopsavilkumā jānorāda 2019. gadā faktiski iegūtā kultūraugu raža un izmantotie mēslošanas līdzekļi. Kopsavilkums jāiesniedz elektroniski, to var izdarīt elektroniskās pieteikšanās sistēmā (<https://eps.lad.gov.lv/>) Valsts augu aizsardzības dienesta pakalpojumu sadaļā vai ar elektronisko parakstu. Kopsavilkuma precizējumus var iesniegt līdz 31.12.2019.

Īpaši jutīgā teritorija: Dobeles, Auces, Tērvetes, Jelgavas, Ozolnie-

ku, Bauskas, Vecumnieku, Iecavas, Rundāles, Babītes, Mārupes, Olaines, Ķekavas, Baldones, Salaspils, Stopiņu, Ropažu, Garkalnes, Carnikavas, Saulkrastu, Sējas, Ādažu, Inčukalna, Siguldas, Krimuldas un Mālpils novada administratīvās teritorijas robežas, izņemot Vecumnieku novada Valles pagastu un Kurmenes pagastu, Krimuldas novada Lēdurgas pagastu, kā arī Jelgavas, Rīgas un Jūrmalas pilsētas administratīvās teritorijas robežu. **LL**

LLKC Augkopības nodaļa

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

KOOPERĀCIJA

SADARBĪBA: KĀPĒC MAN TO VAJAG?

Sabiedrībā plaši tiek runāts par kooperācijas lomu lauksaimnieku ietekmes stiprināšanā pārtikas ķēdē. Eiropas Komisija atbalsta un atbalstīs arī turpmāk kooperatīvu veidošanu un izaugsmi. Kooperācija Eiropas un pasaules valstīs ir populāra. Piemēram, Somijā katrs trešais iedzīvotājs ir vismaz viena kooperatīva biedrs. Latvijā ir cita statistika. Kāpēc tā: skaidrojumu meklēsim turpmāk.

Kas ir kooperatīvs?

Latvijā kooperatīvu kā juridisko personu darbību regulē valsts likumdošana. Likums nosaka, ka kooperatīvs ir brīvprātīga personu apvienība, kuras nolūks ir veicināt biedru kopīgo ekonomisko interešu efektīvu īstenošanu. Tomēr mūsu izpratnē kooperatīvs ir kas vairāk nekā juridiska persona. Tikai tāpēc, ka organizācija ir reģistrēta kā kooperatīvs, nenozīmē, ka tajā notiek "kooperācija". Ir lielski piemēri organizācijās, kurās notiek "kooperēšanās", bet tās juridiski nedarbojas kā kooperatīvs.

Vēlme pēc neatkarības

Kooperatīvs – tā ir attieksme. Lepnums. Vēlme pēc neatkarības. Mīlestība pret ģimeni, vietu. Taču pats galvenais ir vēlme strādāt kopā ar parastu mazu, līdzīgi domājošu personu grupu, lai izmantotu iespējas vai atrisinātu problēmu. Arī šis nav pilnīgs skaidrojums. Kooperatīvs vienkārši ir veids, kā noformēt attiecības starp cilvēku grupu, un tam daudz nerūp juridiskā forma. Attiecības var būt plaša partnerība starp valdībām, atsevišķu uzņēmumu, federāciju, juridisku personu apvienību neatkarīgi no tā, vai tās ir privātpersonas vai grupas, vai neliels trīs dibinātāju uzņēmums, bezpeļņas kopiena vai kas cits. Galvenais ir tas, ko šī grupa vēlas sasniegt kopā.

Darbojoties pareizi, tas nodrošina pārredzamību un taisnīgumu, kā arī sniedz skaidru lēmumu pieņemšanas iespēju, elastīgumu kapitāla finansēšanā un labas pēctecības plānošanas iespējas. Nepareizi darot, tas var radīt arī zināmu kaitējumu un neizdoties.

Kas kooperatīvu padara par tādu – tu pats!

Vērtības un darbības principi. Ko-

operatīvs ir vairāk nekā tikai citāds uzņēmējdarbības veids. Tie ir daļa no vēsturiskās kustības, kas balstās uz noteiktiem principiem un vērtībām, kuras daudzi cilvēki atzīst un godina šīs kustības vēsturi.

Ročdeilas pionieri. Kooperācija jeb sadarbība ir tikpat sena kā cilvēku sabiedrība. Tomēr pirmie kooperatīvi, kas tiek uzskatīti par mūsdienu kooperatīvu kustības sākumu, parādījušies Lielbritānijā 1800-to gadu vidū. Vispazīstamākie no tiem bija Ročdeilas taisnīguma sabiedrības pionieri.

"Ročdeilas pionieri" bija 28 personu grupa. Viņi atklāja, ka nodarbinātības, algu un pārtikas cenu izmaiņas

Galvenais ir vēlme strādāt kopā ar mazu, līdzīgi domājošu personu grupu, lai izmantotu iespējas vai atrisinātu problēmu

industriālās revolūcijas laikā liedz viņiem atļauties veikt sev nepieciešamākos pirkumus. Cilvēki ticēja, ka, izveidojot savu kooperatīvo pārtikas veikalu, viņi var padarīt produktus pieejamākus sev un tuvākajiem.

"Pionieri" 1844. gadā apvienoja savu naudu un atvēra nelielu veikalu, kurā pārdeva sviestu, cukuru, miltus, auzu pārslas un svecas. Ročdeila kļuva slavena ar to, ka šis kooperatīvs un noteikumi, kurus izmantoja tā vadīšanai, ir pazīstami kā Ročdeilas principi. Tie kļuvuši par šodienas kooperatīvu vērtību un principu modeli.

Kooperatīva vērtības

Kooperatīvi balstās uz pašpalīdzības, pašatbildības, demokrātijas, vienlīdzības, taisnīguma un solidaritātes vērtībām. Dibinātāju tradīcijas kooperatīva biedriem liek ticēt godīgumam, atklātībai, sociālajai atbildībai un rūpēm par citām ētiskajām vērtībām.

Kooperācijas principi

Šie principi ir vadlīnijas, kurās kooperatīva vērtības tiek ieviestas praksē.

1. Brīvprātīga un atvērta dalība.

Kooperatīvi ir brīvprātīgas organizācijas, kas ir atvērtas visām personām, kuras var izmantot pakalpojumus un kuras vēlas uzņemties atbildību par dalību tajā.

2. Demokrātiska biedru pārvalde.

Kooperatīvi ir demokrātiskas organizācijas, kuras pārvalda to biedri, kuri aktīvi piedalās kooperatīva politikas izstrādē un lēmumu pieņemšanā. Cilvēki, kuri strādā kā ievēlēti pārstāvji, ir atbildīgi pret citiem biedriem. Tiek nodrošināta arī vienlīdzība – viens loceklis – viena balss.

3. Biedru ekonomiskā līdzdalība.

Biedri līdzvērtīgi piedalās kooperatīva kapitāla demokrātiskā pārvaldībā. Viņi lemj par peļņas daļas sadalīšanu, – vai tiek izmaksātas dividendes, vai peļņa tiek novirzīta kooperatīva attīstībai, iespējams izveidot rezerves vai atbalstīt līdzdalību kādā uzņēmumā, biedrībā.

4. Autonomija un neatkarība. Ja kooperatīvi slēdz līgumus ar citām organizācijām, tostarp valdībām, vai piesaista kapitālu no ārējiem avotiem, to dara saskaņā ar noteikumiem, kas nodrošina demokrātisku savu biedru pārvaldību un saglabā savu kooperatīvo autonomiju.

5. Izglītība, apmācība un informācija. Kooperatīvi nodrošina izglītību un apmācību saviem biedriem, ievēlētajiem pārstāvjiem, vadītājiem un darbiniekiem, lai viņi varētu efektīvi dot savu ieguldījumu kooperatīvu attīstībā. Viņi informē sabiedrību, īpaši jauniešus un viedokļu līderus, par kooperācijas būtību un ieguvumiem.

6. Kooperatīvu kooperācija. Kooperatīvi visefektīvāk apkalpo savus biedrus un stiprina kooperatīvo kustību, strādājot kopā ar vietējām, valsts, reģionālajām un starptautiskajām struktūrām.

7. Rūpes par sabiedrību/kopienu. Kooperatīvi strādā savu kopienu ilgtspējīgai attīstībai, izmantojot biedru apstiprināto politiku. **LL**

Liene FELDMANE,
Valsts Lauku tīkla Sekretariāta
lauku attīstības eksperte
e-pasts:
liene.feldmane@llkc.lv
tālr. 63050220

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

ELEKTRONISKĀ ALGAS NODOKĻA GRĀMATIŅA

Jau kopš 2014. gada 1. jūnija šis darbiniekam un darba devējam būtiskais dokuments ir pieejams tikai elektroniskā formātā. Tā iesniegšana darba devējam nosaka atvieglojumu un iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes piemērošanu darba samaksai.

Normatīvie akti:

- likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli",
- MK 04.06.2013. noteikumi Nr. 304 "Kārtība, kādā piešķirama algas nodokļa grāmatiņa".

Likuma "Par IIN" 6. pants nosaka, ka katram LR iedzīvotājam var būt tikai viena algas nodokļa grāmatiņa, kuru piešķir Valsts ieņēmumu dienests (VID). Grāmatiņa iesniedzama vienā ienākuma gūšanas vietā pēc maksātāja izvēles.

Mikrouzņēmuma darbiniekam nav tiesību iesniegt grāmatiņu ienākuma gūšanas vietā.

VID fiziskajām personām skaidro šādu būtisku informāciju:

Informācija iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu piemērošanai algas nodokļa grāmatiņā jāsniedz fiziskajām personām pašām elektroniski, izmantojot VID Elektroniskās deklarēšanas sistēmu (EDS), vai personiski, ierodoties VID klientu apkalpošanas centrā. Informācija iesniedzama par:

- galveno ienākuma gūšanas vietu,
- apgādājamiem,
- papildu atvieglojumiem.

Šīs informācijas iekļaušana algas nodokļa grāmatiņā ir nodokļu maksātāja pienākums un vienlaikus arī izvēle. Tikai pati persona var veikt izvēli par darba devējam redzamo informāciju personas algas nodokļu grāmatiņā, tai skaitā personas invaliditāti vai apgādībā esošām personām. Ja persona izvēlas informāciju par atvieglojumiem nerādīt darba devējam un norāda to savā algas nodokļu grāmatiņā, nodokļu atvieglojumus, kas tai pienākas, persona var piemērot, iesniedzot attiecīgā taksācijas gada ienākumu deklarāciju, tādējādi nodrošinot sev tiesības saņemt visus atvieglojumus, tai skaitā atgūt pārmaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokli pilnā apmērā.

Darba devējiem, izmantojot VID

EDS, ir iespēja iegūt informāciju par saviem darbiniekiem (tiem, kuri izvēlējušies nodokļa atvieglojumus piemērot pie konkrētā darba devēja) un aktuālajiem piemērojamiem nodokļu atvieglojumiem, kurus darba ņēmējs ir apstiprinājis. VID elektroniski informē darba devēju par izmaiņām saistībā ar darbiniekiem piemērojamiem atvieglojumiem, nosūtot informāciju uz e-pasta adresi, kas norādīta sadaļā "Sarakste ar VID".

Darba devējs atvieglojumus darba samaksai piemēros tikai tad, ja darbinieks elektronisko algas nodokļa grāmatiņu būs iesniedzis darba devējam un norādījis informāciju (piemēram, par apgādībā esošajām personām, in-

Katram LR iedzīvotājam var būt tikai viena algas nodokļa grāmatiņa, kuru piešķir Valsts ieņē- mumu dienests

validitāti). Lai piekļūtu savai algas nodokļa grāmatiņai un veiktu izmaiņas tajā, fiziskajai personai ir jāpieslēdzas VID EDS. Protams, var doties uz VID arī klātienē.

Ja personai algas nodokļa grāmatiņa līdz šim nav bijusi, tad vispirms EDS jāizvēlas iespēja saņemt algas nodokļa grāmatiņu. Izmaiņas grāmatiņā, t. sk. paziņojumu par apgādībā esošām personām, persona var iesniegt EDS tikai pēc tam, kad grāmatiņa ir piešķirta un pieejama EDS.

Iesniedzot grāmatiņu darba devējam (ienākuma gūšanas vietā), persona var izvēlēties rādīt vai nerādīt darba devējam (ienākuma gūšanas vietai) informāciju par:

- invaliditāti;
- politiski represētās personas statusu;
- nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusu.

Algas nodokļa grāmatiņā darbiniekam ir iespēja norādīt to, vai piemērot mēneša prognozēto neapliekamo

minimumu, kā arī pašam prognozēt neapliekamo minimumu (jāatceras, ka šī summa nevar būt lielāka par VID prognozēto). Ja, piemēram, VID prognozētais mēneša neapliekamais minimums ir 100 eiro, tad darbinieks pats nevar izvēlēties neapliekamo minimumu 230 eiro apmērā; darbinieka izvēle var būt robežās no 0 līdz 100 eiro.

Tāpat darbinieks, zinot savu ienākumu kopējo apjomu, algas nodokļa grāmatiņā var atzīmēt informāciju darba devējam, norādot, ka vēlas, lai tiek piemērota IIN 23% likme (nevis 20%).

Daži svarīgi termiņi

Līdz 2019. gada 15. decembrim var pieteikties par mikrouzņēmumu nodokļa maksātāju 2020. gadā. Šis pats termiņš jāievēro arī tiem, kas ir mikrouzņēmumu nodokļa maksātāji 2019. gadā, bet nevēlas šo statusu saglabāt 2020. gadā.

Atgādinu, kas var būt mikrouzņēmumu nodokļa maksātāji. Šādas tiesības ir:

- individuālajam komersantam;
- individuālajam uzņēmumam, zemnieku vai zvejnieku saimniecībai;
- fiziskajai personai, kas reģistrēta VID kā saimnieciskās darbības veicēja;
- sabiedrībai ar ierobežotu atbildību.

Iepriekš minētās personas mikrouzņēmumu nodokli var maksāt tad, ja atbilst šiem kritērijiem:

- saimnieciskās darbības ieņēmumi – apgrozījums – kalendāra gadā nepārsniedz 40 000 eiro;
- SIA valdes loceklis ir tikai mikrouzņēmuma darbinieks;
- mikrouzņēmuma darbinieku skaits jebkurā brīdī ir ne lielāks par pieciem (darbinieku skaitā neiekļauj prombūtnē esošus vai no darba atstādinātus darbiniekus);
- mikrouzņēmuma darbinieka ienākums nepārsniedz 720 eiro mēnesī;
- nodokļa maksātājs (fiziskā vai juridiskā persona) nav personālsabiedrības biedrs. **LL**

Linda PURIŅA,
LLKC grāmatvedības
eksperete, sertificēta
nodokļu konsultante
e-pasts: linda.purina@llkc.lv
tālrs. 63007561

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

FINANSES

NO NULLES IZVEIDO ZEMNIEKU SAIMNIECĪBU

Jaunais lauksaimnieks Guntis Pētersons, izmantojot vairākas valsts atbalsta programmas, no nulles dažu gadu laikā izveidojis savu zemnieku saimniecību, kurā audzē gaļas liellopus.

G. Pētersona dzimtas saknes ir Ogres novadā. Viņš daudz palīdzējis vecākiem saimniekot piena lopkopības saimniecībā "Elksņi", tāpēc arī nolēmis studēt Latvijas Lauksaimniecības universitātē (LLU). Pirms četriem gadiem ieguvis bakalaura grādu kā lauksaimniecības uzņēmuma vadītājs LLU Lauksaimniecības fakultātē. Pēc studiju beigšanas Guntis neilgi pastrādājis Rīgā un sapratīs, ka lielpilsēta nav viņam piemērota, un atgriezies dzimtajās mājās.

Īsteno bērnības sapni

"Jau no bērnības man bija sapnis izveidot pašam savu saimniecību," saka Guntis. Sapnis īstenojās 2016. gada septembrī, kad viņš nodibināja savu zemnieku saimniecību "Elksnīši", lai attīstītu bioloģiskās gaļas liellopu audzēšanu. Patlaban saimniecībai ir pārejas posma bioloģiskās lauksaimniecības sertifikāts.

Kā var izveidot savu zemnieku saimniecību? "Tas nav tik vienkārši, no nulles nav vairs iespējams neko izdarīt," spriež G. Pētersons. Nedaudz palīdzējis tas, ka vecākiem ir sava saimniecība. Lai būtu kāds pamats, ar ko sākt, viņš pārņēmis dzīvniekus, kurus vecāki izbrāķējuši un kuri nebija izdevīgi piena ražošanai. Tie tika pārkvalificēti par zīdītājgovīm.

Kāpēc G. Pētersons pievērsās tieši gaļas lopkopībai? "Negribēju konkurēt ar vecākiem," atbild jaunais lauksaimnieks. "Turklāt piena lopkopība ir gana sarežģīta, – vajadzīga lielāka uzmanība un pieredze, nekā man ir patlaban. Ar gaļas liellopiem darbs nav viegls, bet ir mazliet vienkāršāks, vairāk jāstrādā ģenētiski."

Apgrozījums bija pārāk mazs

Lai gan ieguldījumi gaļas liellopu audzēšanā nepieciešami mazāki, salīdzinot ar piena lopkopību, tomēr bez aizdevumiem nevar iztikt.

"Esmu jauns, gada laikā nebiju spējis nodrošināt pietiekami lielu saimniecības apgrozījumu, lai kāda banka uz mani skatītos un dotu aizņēmumu. Tāpēc griezos Lauku atbalsta dienestā (LAD) un Attīstības finanšu institūcijā „Altum”. Tā bija laba iespēja, kas bija jāiz-

Foto: ALTUM

Guntis Pētersons – "Elksnīšu" saimnieks

manto un kas pagrieza manu dzīvi pavisam citā virzienā. Aizņēmumus ieguvu pietiekami strauji, kredītlīkmes bija izdevīgas," atceras G. Pētersons.

Lai iegādātos traktoru "Claas 657" un presi "Welger RP 235", pirms diviem gadiem saimniecība "Elksnīši" no LAD projekta "Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai" saņēma aizdevumu 40 000 eiro. Lai līdzfinansētu citas lauksaimniecības tehnikas iegādi, tika saņemts arī "Altum" aizdevums 10 000 eiro.

Iegādājās vairāk zemes

Lai gan G. Pētersonam pašam piederēja nedaudz zemes, 2018. gadā par "Altum" zemes iegādes aizdevumu 48 000 eiro viņš iegādājās divus īpašumus Ogres novada Mazozolu pagastā – "Pelēčus" ar 22,8 ha (tajā skaitā lauksaimniecībā izmantojamā zeme – 21,9 ha) un "Sidralkalnus" ar 2,2 ha, tādējādi nodrošinot bāzi gaļas lopkopības attīstībai.

Z/s "Elksnīši" sadarbību ar Altum veiksmīgi turpina arī trešajā aizdevumu projektā. Šogad maijā no programmas "Mazie aizdevumi lauku teritorijām" piešķirts trešais aizdevums 80 600 eiro gaļas liellopu kūts celtniecībai, kam tiks saņemts arī LAD publiskais atbalsts. Jaunajā kūtī būs vieta 100 zīdītājmatēm.

Tagad "Elksnīši" tur 40 liellopus. Biznesa plāns paredz, ka 2027. gadā saimniecībā būs 75 dzīvnieki. "Bet es šo plānus gribu pārspēt," tā G. Pēter-

sons. "Tirgū ir pieprasījums pēc gaļas liellopiem, arī cena ir laba."

G. Pētersons, vērtējot valsts sniegtās aizdevumu iespējas, saka: "Altum" ir atvērti jauniekiem. Finanšu institūcijas attieksme ir: ņem, dari un strādā, pierādi, ka tu to vari izdarīt! Gaļas lopkopība nav viegls darbs, tā nebūs tūlītēja peļņa. Pieejamie atbalsta instrumenti palīdz sasniegt manus mērķus."

Balstās uz trīs principiem

"Altum" Centra reģiona vadītāja Diāna Lopeta atzinīgi vērtē zemnieku saimniecības "Elksnīši" attīstību, kas, viņasprāt, balstās uz trīs būtiskākajiem principiem. Pirmais ir saprātīga un gudra darbības plānošana, piesaistot valsts atbalsta instrumentus. Otrs – pakāpeniska attīstība pa soļiem, izveidojot stabilu biznesa modeli, kur biznesamērījams ar risku. Bet trešais – Guntis Pētersona iegūto zināšanu un vecāku gūtās pieredzes izmantošana.

"Gudri saimniekojot, piesaistot vairākus LAD atbalsta pasākumus un "Altum" aizdevumus gan tehnikas, gan zemes iegādei, gan fermas būvniecībai, saimniecība strauji attīstās," uzsver D. Lopeta. "Zemnieku saimniecība "Elksnīši" ir iedvesmojošs piemērs topošajiem lauksaimniekiem – ar neatlaidību, pacietību, mērķtiecību, degsmi un dzirkstelī acīs tika radīta jauna, progresīva saimniecība. Prieks, ka lauku reģionos attīstās uzņēmējdarbība un jaunieši nodrošina pēctecību, iedvesmojoties no saviem vecākiem."

Vairāk par Altum piedāvājumu lauksaimniekiem www.altum.lv

PIEREDZE

DOMĀ ZAĻI, RĪKOJIES VIEDI, DZĪVO VESELĪGI

Kopš 2018. gada Siguldā atvērta jauna radošu aktivitāšu platforma “Zaļās villas kvartāls” pilsētas centrā, Krišjāņa Valdemāra ielā. Kvartāla nosaukums aizgūts no senākās Siguldas koka ēkas, kuru cēlusi kņazu Kropotkinu ģimene. Jau otro gadu te sadarbībā ar LLKC pasākumu “Novada Garša” aizvadīts “GreenFest”.

Kvartāla īpašnieki ir Strapcāņu ģimene – Eva un Andris. Viņi ir arī bioloģiskās saimniecības “Dievkalni” īpašnieki, ko pamazām attīsta Līgatnes pusē. Iecerot kvartāla vidi, saimnieki plānoja konceptā iekļaut inovācijas, biznesu, tehnoloģijas, zaļo domāšanu, dizainu, modi, mākslu, interešu izglītību, jaunradi, atpūtu un dzīves svinēšanu, kā arī tautas tradīcijas, Siguldas vērtību un Gaujas Nacionālā parka (GNP) godāšanu. Saimnieki atzīst, ka tomēr koncepta galējo noskaņu veidos cilvēki – nomnieki, sadarbības partneri un viesi. Šobrīd kvartālā izvietojusies savdabīga domubiedru grupa – radošie uzņēmumi: LIAA Biznesa inkubators ar darbības teritoriju 12 Pierīgas novados; ēdinātāji “Stirma&Avokado” ar dabīgām un veselīgām, līdzīgi ņemamām maltītēm; kafijas un “Zero waste” veikaliņš “Neiepakots”, kas piedāvā mājražotājiem iespēju tirgot savu produkciju neiepakot.

Kvartāla īpašnieki Eva un Andris Strapcāni

Veikali un ēdinātāji jau atzīti

Veikals “Neiepakots” šobrīd pircējiem piedāvā nelielu produktu stendu, kur atrodamas dažādas preces apzinātākam patēriņam – termokrūzes, kas ražotas no pārstrādātām vienreizlietojamām kafijas krūzītēm, stikla ūdens pudeles, bambusa zobu birstes, auduma maisiņi u. c. Veikals remontē jaunās telpas un paralēli eksperimentē ar pircēju izvēli, lai aizpildītu plauktus ar pircējiem aktuālo. Patlaban veikals darbojas vienās telpās ar “Galeriju Šķīvis Kafija”, kas piedāvā vietējo mākslinieku, amatnieku un dizaineru darinājumus.

“Stirma&Avokado” ir viena no kvartāla un visas pilsētas pērlēm. Veikalā iespējams iegādāties dabīgas un veselīgas, līdzīgi ņemamas maltītes. Piemēram, kūkas, kuras sastāv tikai no svaigiem augļiem un riekstiem. Uzņēmuma īpašniece ir Diāna Bīlmane-Ozoliņa, kura 2014. gadā ar Siguldas novada pašval-

Zaļās villas kvartāla projekta iecere

dības atbalstu uzvarēja konkursā “Māmiņa. Siguldiete. Uzņēmēja”.

Kvartāls kļuvis par sava veida atraktīvu, zaļi domājošas vides vēstniecību. Papildus ikdienā pieejamiem pakalpojumiem kvartālā notiek daudzveidīgi pasākumi: kultūras un saturīgas laika pavadīšanas po-up klubs “Kultūroga”, novada mākslinieku izstāde “Zaļš, vēl zaļāks”, “Rožu svētki” u. c. Kvartāls no 2018. gada aicina interesentus piedalīties projektā “Audz”, kura ietvaros tiek veidots kopienas dārzs pilsētvidē. Izveidotas dobes un siltumnīca, kur katrs var iestādīt augu un sekot tā augšanai, kopt, gūt ražu.

Kvartāla ieceres saskan ar LLKC radīto zīmolu “Novada Garša” – lokālās izcelsmes ēdienu popularizēšanā, veselīgā un dabai draudzīgā saimniekošanā, reģionu kā atraktīvas vides popularizēšanā. No kvartāla pastāvēšanas pirmā

gada izveidojusies aktīva un produktīva sadarbība ar LLKC Pierīgas konsultāciju biroju. Kvartāla dalībnieki (uzņēmumi) nereti organizē kopīgus pasākumus ar “Novada Garša” dalībniekiem, iesaistās sabiedrību informējošās aktivitātēs.

Festivāls – jau otro gadu

“GreenFest” moto ir: “Domā zaļi, rīkojies viedi, dzīvo veselīgi”. Pasākums notika oktobra beigās, un tā galvenā ideja ir pievērst novadnieku un apkārtnes iedzīvotāju uzmanību ekoloģijas un vides tēmām. Šogad galvenais mērķis bija rosināt publisku diskusiju, lai GNP teritorijā nākotnē atļautu saimniekot tikai pēc dabai draudzīgām, bioloģiskām metodēm, kā arī veicinātu ikviena cilvēka interesi un iesaisti zaļa un ilgtspējīga dzīvesveida praktizēšanā ikdienā.

► 7. lpp.

Foto: No Zaļās villas arhīva

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

6. lpp.

Interesantas diskusijas

Interesantas izvērtās abu dienu diskusijas. Apmeklētājiem bija iespēja klausīties un piedalīties debatēs, un izskanēja pašu sabiedrības locekļu izvirzīti jautājumi. Piemēram, diskusijā "Cilvēkam un videi draudzīga medicīna" tika pārrunāta ķīmiski izstrādāto zāļu un dabas velšu ietekme uz cilvēka organismu, aicinot būt vērtīgākiem pret sava organisma signāliem un izmantot dabas resursus.

Festivālā līdzdarbojās sabiedrībā populāri ļaudis: Aldis Kalniņš, zinātnes centra "Zili brīnumi" līdzīpašnieks ar šovu bērniem, māksliniece Šeila, pārstāvēt svaigēdāju projektu "Audz", Anna Rozīte, Kristīne Garklāva, Valters Zirdziņš, Oskars Peipiņš, pašvaldību pārstāvji – Uģis Mitrevics (Siguldas novada dome), Jānis Rozenbergs (Cēsu novada dome) un daudzi citi.

Diskusijā "Kāds ir bio mazdārziņš" dalībnieki vienojās par tiešām bioloģiska/dabiska mazdārziņa kritēriju: atbilstošā vidē, augsnē izveidots, sezonālu dārzeņu/augu šķirnēm aizpildīts, ievērojot augu seku un regulāru apūdeņošanu.

Diskusijā "Mēs un mūsu atkritumi" eksperti – "Zero waste" kustības praktizētāja Baiba Petrenko, uzņēmuma "Apply" pārstāvis Vismands Menjoks, vides aktīvis Edmunds Cepurītis un Agate Albekeite no "Friday for Future" – akcentēja atkritumu separēšanas nepieciešamību un aicināja sabiedrību pievienoties viedai atkritumu apsaimniekošanai katram savā vidē.

Viena no aktīvākajām bija diskusija "Kāds ir vērtīgs un veselīgs ēdiens" ar ekspertiem: bloga "The thriving vegan" autori Laini Rūdolfu, dinamiskās kulinārijas meistarū Reini Grantu, pārtikas tehnoloģi Dzintru Koktu, uztura speciālisti Bēnu klīniskās universitātes slimnīcā Olgu Ļubovu, "Valtera restorāna" saimnieku Valteru Zirdziņu.

Katrs cilvēks ir individuāls un viena veselīga ēdienreizes recepte ir katram, tomēr pastāv kopsakarības. Šķiedrvielas – pupas, zirņi, lēcas – ir pat nozīmīgāka vajadzība par dārzeņiem. Tika izteikts aicinājums katram izveidot "našķu" trauku, tajā liekot vārītas pupas, un ikdienā cepumu vietā mutē likt lokāli audzēto, vārīto pupu. Aktīva izvērtās saruna par vietējo produktu nozīmi. Paaudze, kura jau no bērnības ir ēdienreizēs izmantojusi vietējā piena, gaļas, augu valsts produktus, arī turpmāk dzīves ceļā tika aicināta izmantot tos. Organisma dabiskā vide ir agrīnā

Popularitāti ieguvus veikaliņš "Neiepakots"

vecumā uzņemtie produkti. Tikai to lietošana var ļaut organismam turpināt dabiskus procesus. Uzturā lietojot Spānijā, ķimizētos apstākļos audzētus tomātus, banānus, godži ogas, mūsu organisms pat īsti nav spējīgs uzņemt šo produktu uzturvielas, jo neatpazīst tās. Ne mazāk nozīmīga ir sezonālu produktu lietošana. Tomāti jāēd vasarā/rudenī, ziemā lietojam lokālo produktu konservējumus. Produkts, kas ceļo 500 km līdz patērētāja galdam, audzis un ražots citā klimatiskajā zonā, nepildīs dabiskās rekreācijas uzdevumu organismā. Tika aizskarta tēma par bērnu uzturu, kur klausītāji taujāja pēc padoma, kā bērna ēdienkartē iekļaut dārzeņus. Speciālisti ierosināja iesaistīt bērnus ēdīnu gatavošanā. Mājās gatavots ēdiens satur mazāk ķīmisko piedevu, bērna līdzdalība procesā ir savdabīgs izglītošanās process un iespēja izzināt pašam savas ēdienkartes veidošanu. Bērniem aktuāls ir saprotams ēdiens. Kartupelis, gaļa, oga u. c. Noslēgumā diskusijas ekspertu aicinājums – iepazīties ar produkta saturu etiķetē pirms tā iegādes.

Provokatīva bija festivāla noslēguma diskusija "Bio GNP 2027!?", kurā GNP teritorijas pašvaldību vadītāji, lauku uzņēmēji, vides eksperti sprieda par iespējām iezīmēt GNP teritoriju tikai bioloģiskas saimniekošanas metodēm, kā arī meklēt finansiālas iespējas sabiedrības izglītošanai par videi draudzīgi iegūta produkta vērtību. Gatavojoties diskusijai, tapis apkopojums un karte ar GNP teritorijā esošajām bioloģiskajām, videi draudzīgām saimniecībām. Kopā 67 saimniecības – piena, gaļas, dārzeņu, graudu ražotāji.

Vietējo ražotāju tirgus

Paralēli diskusijām noritēja lokālo audzētāju un ražotāju tirgus, kurā 17 dalībnieki piedāvāja savus produktus. Līdzīgi "Novada Garšas" idejai par vietējo produktu "ar odziņu" dalībnieki piedāvāja atraktīvi un īpaši gatavotos produktus – gaļu, maizi, augļu un dārzeņu sukādes/našķus, medu, svaigus dārzeņus, īpaši gatavotus sēklu un dārzeņu cepumus, dārzeņu un augu valsts tējas, pulverus, sulas, sīrupus, ievārtījumus.

Projekts "Audz" – kopienas dārzs pilsētvidē

Kristīne RAGAIŅE-VOLNIANSKO,
LLKC Pierīgas biroja vadītāja
e-pasts:
kristine.ragaine@llkc.lv
tālrs. 67973491

DĀRZKOPĪBA

KĀDA BIJUSI ŠĪ GADA ĶIPLOKU SEZONA

Ziemas ķiploku audzēšana Latvijā pieaug ļoti straujos tempos. Lai arī kultūra neuzrāda milzīgas platības absolūtos ciparos, tomēr pieauguma dinamika ir vairāk nekā iespaidīga. To platības piecu gadu laikā ir pieaugušas 5,9 reizes – no 53 ha 2015. gadā līdz 314 ha 2019. gadā.

Pat kopš iepriekšējās 2018. gada sezonas platības ir augušas par 37%. Starp dārzeņu kultūrām ar tādu attīstības dinamiku nespēj lepoties neviena cita. Šīs ir platības, kas deklarētas LAD atbalsta maksājumiem. Turklāt ir vesela virkne nelielo audzētāju, kuri paliek ārpus deklarētajām platībām. Tās ir dažādas – gan piemājas saimniecības, gan lauku īpašumu īpašnieki, kuri meklē iespējas piepelnīties, bieži vien par audzējamo kultūru izvēloties tieši ziemas ķiplokus. Tā kā šādas platības nekādā veidā netiek reģistrētas, tad to patieso apjomu ir ļoti sarežģīti novērtēt, taču tās var būt mērāmas pat desmitus hektāru.

Ar ko tad nozīmīga ir bijusi šī sezona tieši ziemas ķiploku audzēšanā?

Meteoroloģiskie apstākļi

Pirmais, kas iezīmēja nākamās ražas pamatus, bija 2018. gada rudens, kad Latviju lielās platībās piemēklēja sausums. Tā sekas bija jūtamas vēl līdz vēlam rudenim. Nekādu lielo pienesumu produktīvā mitruma krājumiem nedeja arī ziema. Sniega bija maz, un tas pavasarī strauji pazuda. Tas nozīmēja to, ka ziemas ķiplokiem mitruma trūka jau no paša sākuma. Šis apstāklis neļāva izveidoties pietiekami spēcīgai sakņu sistēmai, kas savukārt ietekmēja to, ka virszemes ķiploku daļa nespēja izveidoties tik liela, kas ļautu atkal veidot labu ķiploku zem zemes.

Šī gada ekstremāli sausais maijs, kad daudzviet nokrišņi bija tikai dažī mm vai nelijs vispār, deva ļoti nopietnu triecienu ķiploku attīstībai. Tieši šajā mēnesī notiek visintensīvākā ķiploku augšana, kad pilnībā noformējas tā lapotne, tātad ir visaugstākā fotosintēzes intensitāte. Vienlaikus tas ir saistīts ar ļoti intensīvu barības elementu uzņemšanu. Izpaliekot nokrišņiem, sevišķi cieta platības ar vieglām, smilšainām augsnēm, nedaudz labvēlīgāka situācija bija mālainākās augsnēs. Atkal aktuāls kļuva jautājums par laistīšanas iespējām. Klātieņā pārrunājot situāciju ar audzētājiem, secinājums viens: laistīt vajadzēja jau ar pirmo nedēļu, kad sākās intensīva ķiploku augšana. Diemžēl daļa audzētāju turpināja nogaidīt, tā pazaudējot dārgo laiku. Savukārt citi, kas to mēģināja darīt, izvēlējās laistīt ar pārāk mazām ūdens devām, kas deva īslaicīgu efektu.

Jūnijā bija salīdzinoši adekvāti meteoroloģiskie apstākļi ķiploku sīpola briešanai, tomēr nepietiekama apjoma lapotne nedeja iespēju briest pietiekami lielām ķiploku daivām. Jūlijs atnāca kā “zaļā ziema” – mitrs un auksts. Tas negatīvi ietekmēja ziemas ķiploku pilnvērtīgu nobriešanu

Augsnes struktūra norāda uz mitruma trūkumu, kad ķiplokam vēl ir aktīvās augšanas laiks

un radīja augstu risku dažāda veida slimību attīstībai, jo sevišķi fuzariālai pamatnes puvei un jau pēc novākšanas – pelēkai puvei. Šādos apstākļos ķiploku novākšanai bija grūti atrast labu laiku. Pieļaujot kļūdas turpmākajā žāvēšanas procesā, cieta ražas kvalitāte. Bija nepieciešama žāvēšana ar uzsildītu gaisu, un vajadzēja ierobežot aukstā un mitra gaisa piekļuvi ķiplokiem.

Agrotehniskie faktori

Sausuma ietekmes dēļ daudzviet bija apgrūtināta augsnes apstrāde rudē, kas liedza pilnvērtīgi sagatavot augsni ķiploku iestādīšanai.

Par fungicīdu un mikrobioloģisko preparātu lietošanu. Viss sākas jau ar stādāmā materiāla kodināšanu. Diemžēl pagaidām nav neviena fungicīda, kuram būtu ķīmiskā darbīgā viela. Te nu būtu, kā reize, darbs ķiploku audzētāju organizācijai, kārtojot iespējas izmantot vienreizējās ieviešanas jautājumus, izmantojot datus par citur Eiropā izmantotajiem fungicīdiem – kodnēm. Kā alternatīvu kodināšanai var izmantot mikrobioloģiskos līdzekļus – *trichoderminu*, *subtimiksu*, *serenādi aso*. No netradicionāliem augu augšanas veicinātājiem *kelpaku*, *humīnskābju preparātus*. Lielākā daļa audzētāju grib labus rezultātus, bet nesaprot, ka tam ir nepieciešami ieguldījumi, un vieni no tiem ir cīņā ar slimībām. Tas nozīmē, ka, bioloģiski audzējot, ir svarīga augsnes atveseļošana ar zaļmēslojuma augiem, otrs – profilaktiski iestrādāt mikrobioloģiskos preparātus, tajā skaitā ar pilināšanas sistēmām. Savukārt integrētajiem audzētājiem tā ir atļauto fungicīdu izmantošana pirms ražas novākšanas tās nobriešanas periodā.

Šī bija kārtējā sezona, kad bija vēlīgi nepieciešama laistīšana. Tā kā laistīšanas iekārta prasa nopietnas investīcijas, ne visi audzētāji izvēlas laistāmo iekārtu iegādi. Nelielām platībām šīs ir lielas investīcijas, tādēļ ir jāizvēlas vai nu palielināt platības, vai domāt par alternatīvām mitruma saglabāšanas tehnoloģijām, piemēram, mulčas materiālu izmantošanu.

Foto: Māris Narvils

Tādiem ziemas ķiploku laukiem ir nākotne! Z/s "Paitēni"

◀ 8. lpp.

Stādāmā materiāla kvalitāte

Strauji palielinoties ķiploku audzējamām platībām, ļoti akūts kļūst jautājums par stādāmā materiāla kvalitāti. Diemžēl pašreizējais stāvoklis ar stādāmo materiālu ir vērtējams kā slikts. Kāpēc tāda situācija ir izveidojusies? Iemesli tam ir vairāki. Pirmkārt, platību pieaugums ir radījis paaugstinātu pieprasījumu. To pašlaik ar sertificētu stādāmo materiālu nodrošināt īsti nav iespējams. Viens ir tas, ka paši jaunie audzētāji mēģina atrast jebkādu variantu, lai vienkārši tiktu pie stādāmā materiāla, īpaši kritiski neizvērtējot stādāmā materiāla kvalitāti. Tādēļ platību palielināšanās nedod tik ievērojamu piensumu pašapgādē ar ķiplokiem, kā tas varētu būt. No tāda stādāmā materiāla nevar iegūt augstas

ražas. Otrkārt, no ārvalstīm ievestais sertificētais stādāmais materiāls ne vienmēr visiem ir pa kabatai, tāpēc situācija neuzlabojas. Lauvas tiesu no visiem ievestajiem ķiplokiem sastāda ukraiņu šķirne 'Lubaša', pārējās šķirnes ir no Francijas, Polijas, Čehijas un veido salīdzinoši niecīgu daļu. Atlikušo daļu sastāda vietējie kloni, kas ir veidojušies no pagājušajā gadsimtā ievestajām Krievijas ķiploku šķirnēm. Tiem nākotne ir tikai kā vietēja mēroga ķiploku materiālam, izpaliekot sēklas materiāla savairošanai, to tālākā izplatība nav iespējama.

Cilvēki bieži jautā, bet vai ir kādas iespējas stādāmā materiāla kvalitātes uzlabošanai. Dažas nianzes pastāv. Pirmais – tā ir ļoti rūpīga ķiploku daivu atlase pēc daivošanas. Atlasa tikai pilnīgi veselas daivas, tas nozīmē, sašķirotas pēc lieluma (svara) un šķirnei

vai klonam raksturīgās krāsas. Daivas, uz kurām ir kaut mazākās bojājumu pazīmes, ir brāķējamās. Tāpat daivas nedrīkst ņemt no ķiplokiem, kuriem ārējā kopējā miza ir saplaisājusi un redzamas daivas. Ir ļoti liela varbūtība, ka šīs daivas ir paspējušas inficēties. Otrais ir garāks ceļš, kad ķiploku stādāmo materiālu iegūst no gaisa sīpoliņiem, jo tie nepaspēj inficēties veģetācijas perioda laikā. Darbs gan prasīs divus gadus, jo pirmajā gadā izaugs viendaivas ābolvieda ķiploki, bet otrajā tie sadaivosies. Galvenais ir izmantot rupjākos "gaisa" sīpoliņus un lielākos viendaivas ķiplokus. Pareizi būtu, ja četru gadu periodā izdotos atjaunot visu stādāmo materiālu.

Tā kā pagaidām Latvijā nav vienas organizācijas, kas pārstāvētu ķiploku audzētāju intereses, ir atklāts jautājums par stādāmā materiāla pavairošanas sistēmas izveidi Latvijā. Tas ir viens no pamata jautājumiem, kas ir jārisina, lai nozare varētu sekmīgi attīstīties. Tas nozīmē stādāmā materiāla tirgus sakārtošanu. Tad arī uz labo pusi mainīsies vidējais ražu līmenis, kas ir pārāk zems, lai palielinātu vietējo ķiploku īpatsvaru tirgū.

Glabātuves

Pēdējais segments ķiploku veiksmes "puzlē" būs glabātuves. Lai Latvijas ķiploku audzētāji varētu nodrošināt iekšējo tirgu 12 mēnešus gadā, tam ir nepieciešamas 1–2 divas specializētas glabātuves, kur var uzturēt ķiplokiem tik nepieciešamo -3 līdz -4 °C gaisa temperatūru un sausu gaisu. Tas prasīs lielu apņēmību no audzētājiem, lai spētu tādu projektu "pavilkt".

Aizvadītā sezona ir ieskicējusi šīs iepriekš apskatītās problēmas, kurām visām būs jārod risinājumi. Kā saprotat, tad laika apstākļi ir tikai daļa no tām, pārējais ir gan pašu audzētāju ziņā. Kopīgiem risinājumiem būs spēks un panākumi. Tas nav ne vienkāršs, ne viegls ceļš. Jebkura panākumu virsotne sakņojas zināšanās, spējā strādāt un apvienoties kopīgu mērķu vārdā. Tikai tā mēs Latvijā visu gadu varēsim baudīt vietējos ķiplokus. **LL**

Māris NARVILS,
LLKC Augkopības
nodaļas vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts: maris.narvils@llkc.lv
tālrs. 29609943

AUGKOPIĒBA

KALĶOŠANAS EFEKTIVITĀTES SALĪDZINĀJUMS GRĀUDAUGU SĒJUMOS

Kultūraugu augšana lielā mērā atkarīga no augsnes agroķīmiskajām īpašībām, īpaši no augsnes reakcijas. Latvijā liela daļa lauksaimniecības zemju ir skābas, ko ietekmē mūsu teritorijas klimatiskie apstākļi, jo nokrišņu daudzums dominē pār iztvaikošanu, kā rezultātā barības elementi izskalojas no augsnes, t. sk. arī kalcijs un magnijs.

Pēdējos gados palielinās lauksaimniecības zemju platības ar skābu augsnes reakciju. 2017. gadā Vidzemē konstatēta augstākā nepieciešamība kalķot aramzemi – 68% no VAAD pētījumā apsektās teritorijas, bet Kurzemē un Pierīgā attiecīgi 56 un 55%. Lielākai daļai laukaugu optimāla augsnes reakcija (pH) ir 6,0–7,0. Lai nodrošinātu augu attīstībai optimālu reakciju un citu augsnes īpašību uzlabošanu, jāveic augsnes kalķošana.

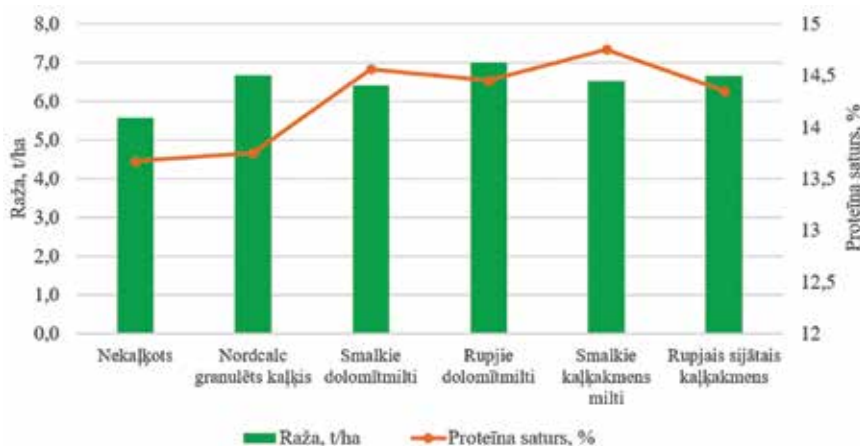
LLKC sadarbībā ar zemnieku saimniecībām 2018. gada rudenī sāka demonstrējuma ierīkošanu LAP 2014.–2020. apakšpasākuma “Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem” ietvaros. Demonstrējumi ierīkoti, lai uzskatāmi noteiktu dažādu kalķošanas materiālu efektivitāti, kā arī parādītu, kā ar pieejamo tehniku var nodrošināt kvalitatīvu skābas augsnes kalķošanu.

Visās saimniecībās pirms kviešu sējas augsnē iestrādāts kalķojamais materiāls. Demonstrējumā salīdzināti 6 varianti:

- 1) kontrole – bez kalķošanas,
- 2) Nordcalc granulēts kalķis (Ca 36%, Mg 0,2%) deva 1 t/ha,
- 3) smalkie dolomītmilti (Ca 20%, Mg 12%) deva 6 t/ha, ražotājs SIA “Pļaviņu DM”,
- 4) rupjie dolomītmilti (Ca 20%, Mg 12%) deva 6 t/ha, ražotājs SIA “Pļaviņu DM”),
- 5) smalkie kalķakmens milti (Ca 37%, Mg 1,4%) deva 6 t/ha, ražotājs SIA “Sātiņi-LM”,
- 6) rupjais sijātais kalķakmens (Ca 37%, Mg 1,4%) deva 6 t/ha, ražotājs SIA “Sātiņi-LM”.

Katrs variants – 0,5 ha.

Ogres novada Taurupes pagasta saimniecībā SIA “Bebruciems” demonstrējums ierīkots šī gada pavasarī.

Atziņas SIA “Bebruciems”

Augsnes kalķošana ir ekonomiski pamatota, jo visos variantos iegūts ražas pieaugums, kā rezultātā arī ieņēmumu pieaugums, salīdzinot ar nekalķoto variantu. Kalķošanu saimniecībā būtiski sadārdzina materiālu transportēšana no ražotnes līdz saimniecībai. Lai iegūtu ne tikai optimālu augsnes reakciju, bet sabalansētu arī Ca un Mg attiecību, nepieciešams lietot gan kalķakmeni, gan dolomītu atbilstošās proporcijās.

Saimniecībā saimnieko ar integrētās audzēšanas metodēm, 450 ha audzē kviešus, rapsi, lauku pupas un zirņus. Demonstrējuma laukā pirms kalķojamā materiāla iestrādes tika veiktas augsnes analīzes. Demonstrējums ierīkots velēnu podzolētā mālsmits augsnē, augsnes pH 4,6 (skāba), bet Ca un Mg attiecība 5,2:1 (optimāli 6,5:1), organiskā viela – 2,8%, fosfora saturs – zems, kālija – vidējs. Kalķojamais materiāls pirms sējas izklidēts, izmantojot kalķošanas materiālu izklidētāju. Kalķis iestrādāts, iediskojot augsnē atbilstoši variantiem. Saimniecībā aprīla sākumā iesēti vasaras kvieši ‘Lenox’. Veģetācijas perioda laikā lietots minerālmēslojums N-164, P-38, K-38, S-14, lapu mēslojums (Cu, Mn, Zn, Mg), augu augšanas regulators, herbicīds un divas reizes fungicīds.

Vasaras kvieši nokulti augusta vidū, un iegūta raža no 5,6–7,0 t/ha atkarībā no variantu (att.). Jau pirmajā pētījuma gadā visos demonstrējuma variantos kalķošana deva būtisku ražas pieaugumu par 0,8–1,4 t/ha, salīdzinot ar kontroles variantu. Visos variantos iegūti pārtikas kvalitātei atbilstoši graudi,

Vasaras kviešu graudu raža un proteīna saturs atkarībā no kalķošanas materiāla, SIA “Bebruciems”

turklāt smalkā kalķakmens miltu un abos dolomītmiltu variantos graudiem iegūta augstākā kvalitāte (I kvalitātes grupa), kur proteīna saturs virs 14,5%.

Veicot augšņu analīzes, konstatēts, ka piecu mēnešu laikā no kalķošanas būtiski mainījies augsnes reakcija variantos: smalkie kalķakmens milti, iegūts pH 5,8, tad seko smalkais dolomīts (pH 5,0) un rupjie dolomītmilti (pH 4,9), pārējiem variantiem nebija būtisku izmaiņu. Kalķakmens miltiem ir augsta neitralizēšanas spēja, kas izteikta kā CaCO₃ ekvivalents – 98%. Smalkākiem kalķošanas materiāliem ir lielāka saskares virsma ar augsni, labāka šķīdība, pilnīgāka un ātrāka reakcija ar augsni. Pēc fizikālām īpašībām dolomītmiltu iedarbība ir lēnāka nekā kalķakmenim.

Demonstrējumā izmantotajiem kalķošanas materiāliem pēc ķīmiskajām īpašībām ir dažāds iedarbības ātrums, kalcija un magnija saturs. Nekaļķotā variantā Ca un Mg attiecība bija 5,2:1, bet būtiskākās izmaiņas bija variantā, kur lietoja smalkos kalķakmens miltus, iegūta attiecība 11,1:1. Smalkais dolomīts un rupjie dolomītmilti nodrošināja Ca un Mg attiecību 2,8:1, bet rupjais sijātais kalķakmens – 4,1:1 un Nordcalc granulētais kalķis – 5,3:1. Atšķirīgais Ca un Mg saturs kalķošanas materiālos būtiski izmainīja elementu attiecību, līdz ar to, lai sabalansētu, nepieciešams lietot dažāda satura kalķošanas materiālus.

► 11. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 10. lpp.

Novērtējot ekonomisko ieguvumu, augsnes kalpošana dod ieņēmumu pieaugumu visos variantos par 144,00–241,94 eiro/ha, lielākais ieņēmumu palielinājums variantā, kur lietoti rupjie dolomītmilti.

Dagdas novada Asūnes pagasta zemnieku saimniecībā “Celiņi” demonstrējums ierīkots 2018. gada rudenī. Saimniecība apsaimnieko 350 ha zemes, tai skaitā apmēram 315 ha sastāda laukaugi, lielākoties vasaras kvieši, ziemas kvieši un vasaras mieži. Lai samazinātu ražošanas izmaksas augkopībā, saimniecība izmanto samazinātas augsnes apstrādes tehnoloģiju, kā arī lielu uzmanību pievērš augsnes skābuma regulēšanai. Saimniecības ilgtermiņa mērķis ir uzlabot ekonomiskās darbības rādītājus un lauksaimniecības produkcijas konkurētspēju tirgū, modernizējot lauksaimniecības tehniku.

Demonstrējumā kalpošanas materiālu efektivitāte salīdzināta iepriekš minētos 6 variantos, bet otrā variantā lietots Policalc granulētais kalķis (ātras iedarbības) 0,2 t/ha.

Kalpojamais materiāls izklaidēts pirms ziemas kviešu ‘Edvīns’ sējas 14.09.2018. Veģetācijas perioda laikā lietots minerālmēslojums N-195, P-38, K-38 kg/ha un lapu mēslojums (Mn, Mg, B, Fe). Augu aizsardzībai lietoti herbicīdi, augu augšanas regulators un fungicīds divas reizes.

Ziemas kvieši ‘Edvīns’ nokulti 30.07.2019. Ražas pieaugums (0,45–1,33 t/ha), salīdzinot ar nekalķoto variantu, iegūts trīs variantos, kur bija lietots smalki samalts kalķakmens, rupja maluma kalķakmens un dolomīts. Visos variantos iegūti pārtikas kvalitātei atbilstoši graudi. Rezultātus visvairāk iespaidoja ne tikai materiāli, bet arī mitruma trūkums. Demonstrējuma laikā ir nedaudz viļņains reljefs, līdz ar to 1., 2. un 3. variantā bija vērojams lielāks mitruma trūkums nekā

Foto: Andris Skudra

4., 5. un 6. variantā, kas ierobežoja augu attīstību. Iegūta raža un aprēķināts bruto segums – 1 (ieņēmumi-izejvielu izmaksas) pa variantiem: 1) 4,30 t/ha, 366,60 EUR/ha, 2) 4,25 t/ha, 335,25 EUR/ha, 3) 4,24 t/ha, 344,46 EUR/ha, 4) 4,75 t/ha, 419,43 EUR/ha, 5) 5,63 t/ha, 310,11 EUR/ha, 6) 5,44 t/ha, 444,18 EUR/ha.

Dundagas novada Dundagas pagasta bioloģiskajā z/s “Andžaki” demonstrējums pagājušajā gadā iekārtots laukā, kurā auga mazražīgs ilggadīgais zālājs, kas sēts 2015. gadā. Veicot zālāja novērtēšanu, bija redzams, ka pamatā tajā aug dažādas mazvērtīgas zālaugu sugas un sārņaugi, vērtīgo tauriņziežu un stiebrzāļu īpatsvars bija neliels. 2018. gada rudenī veiktās augsnes agroķīmiskās analīzes norādīja zālāja sliktā stāvokļa iemeslus: pH 4,4; organiskās vielas saturs 7%; zems kālija un fosfora saturs, Mg – 125; Ca – 679 mg/kg augsnes. Bez augsnes pamatkalpošanas laukā ar tik zemu pH līmeni nebūtu lietderīgi veikt zālāja atjaunošanas darbus, jo tie nesniegtu gaidīto ražas pieaugumu. Augsnes kalpošana veikta pirms ziemas kviešu ‘Edvīns’ sējas atbilstoši variantiem.

Nemot vērā, ka 2018. gada rudenī tehnisku iemeslu dēļ saimniecībai nebija iespējams iestrādāt kūtsmēslus un agrīnā ziemas kviešu šķirne tika sēta novēloti, kā arī sausums vasaras periodā atstāja būtisku ietekmi uz kviešu ražu. Ziemas kviešu sējumā cerošanas beigās no mēslošanas līdzekļiem tika lietota virca. Ražas pieaugums (0,15 t/ha), lietojot kalpojamo materiālu, tika iegūts variantā, kur iestrādāts ātras iedarbības granulētais kalķis. Iegūtas sekojošas graudu ražas pa variantiem: 1) 1,5 t/ha, 2) 1,65 t/ha, 3) 1,2 t/ha, 4) 1,54 t/ha, 5) 1,38 t/ha, 6) 1,46 t/ha. Pēc ražām redzams, ka ātras iedarbības granulētie kalķi devuši ātrāko ie-

tekmi uz ražu. Pēc ražas novākšanas ņemti augsnes paraugi un konstatēts, ka pH mainījies visos variantos par 0,3–1,1 vienību. Lielākās izmaiņas rupja maluma kalķakmens variantā. Aprēķinot Ca:Mg attiecību, iegūts: 1) 4,79:1, 2) 5,5:1,3) 3,82:1,4) 5,43:1,5) 5,26:1, 6) 7,24:1. Optimāla attiecība iegūta 2., 4. un 5. variantā. Aprēķinot kalpošanas efektivitāti, var secināt, ka ieņēmumu palielinājums bija granulētā kalķa un rupja maluma dolomīta variantos, attiecīgi par 19,50 un 5,20 eiro/ha. Pēc viena gada rezultātiem gan vēl pārāgi izdarīt secinājumus.

Iepazīties ar demonstrējumu, kā arī novērtēt kalpošanas materiāla ietekmi kviešos, interesenti varēja lauka dienās, kas notika visās saimniecībās un pulcēja 64 dalībniekus. Arī turpmāk katru gadu tiks organizētas lauka dienas, demonstrējums ilgs līdz 2022. gadam. **LL**

Ilze SKUDRA,
LLKC konsultante
augkopībā
e-pasts:
ilze.skudra@llkc.lv
tālrs. 29115730

Andris SKUDRA,
LLKC konsultants
augkopībā
e-pasts:
andris.skudra@llkc.lv
tālrs. 29445090

Valērijs KAIRĀNS,
LLKC Krāslavas KB
konsultants augkopībā
e-pasts:
Valerij.kairans@llkc.lv
tālrs. 26435910

Lāsma OZOLA,
LLKC projektu vadītāja
e-pasts:
lasma.ozola@llkc.lv
tālrs. 63050220

Atziņas z/s “Celiņi”

Kalpošana nodrošināja ražas pieaugumu lielākā daļā variantu, bet augstāko bruto segumu ieguva variantos, kur lietots rupja maluma kalķakmens un dolomīts. Izmaksas būtiski sadārdzina kalpošanas materiāla transportēšana no ražotnes līdz saimniecībai, tāpēc svarīgi atrast saimniecībai tuvāko kalpošanas materiālu ražotni.

MEŽSAIMNIECĪBA

PRAKTISKI PADOMI UN IETEIKUMI ES PROJEKTU ĪSTENOŠANAI

Meža īpašnieki arvien vairāk izmanto Eiropas Savienības projektu sniegtos atbalstus mežsaimniecībā. No pieredzes Meža konsultāciju pakalpojuma centra darbā ar šiem projektiem ir novērots, ka apakšpasākumā "Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai" pieprasījums pārsniedz piedāvājumu, savukārt apakšpasākumos "Meža ieaudzēšana" un "Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana" ir pretēja situācija.

Saistības piecu gadu garumā

Ar ko meža īpašniekam jāreķinās, kad ir pieņemts lēmums iesniegt savu atbalsta pieteikumu? Galvenokārt jau jāsāk ar to, ka jāizceļ vārds "atbalsts", ko bieži vien sajauc ar komercpasākumu. Daļai tas nozīmē, ka cilvēks orientējas uz monetārās izteiksmes ieguvumu savam labumam, nevis uz to, ko šis atbalsts sniegs mežaudzei nākotnē. Taču jāreķinās, ka tās ir īpašnieka parakstītas saistības piecu gadu garumā, kas nodrošina šī atbalsta korektu izpildi.

Izvērtēt nepieciešamību

Nākamais solis ir izvērtēt projekta nepieciešamību. Piemēram, vai

Foto: Elvīra Grasmāne

jaunaudžu retināšana sniegs efektu vai defektu. Proti, pie lielā pārnadžu blīvuma valstī palielinās risks, ka pēc pieciem gadiem apšu un priežu tīraudzēs rezultāts būs negatīvs. Respektīvi, pārnadzim ir lielāka piekļuve barības avotam, kas var nodrošināt sekmīgu barošanu. Līdz ar to šeit noder loģisks izvērtējums, ja ir neziņa, ko labāk darīt, tad ir jākonsultējas ar speciālistu, kas sniegs labāko risinājumu.

Mežsaimniecības konsultanti var palīdzēt

Pēc lēmuma par projekta pieteikuma gatavošanu ir jāsāk aizpildīt nepieciešamā dokumentācija. Šeit meža īpašnieki, kuri saskaras ar to pirmo reizi, nereti aplami nobīstas no tās sarežģītības pakāpes. Galvenokārt tāpēc, ka daļa cilvēku ikdienā nestrādā ar datoru, un viņiem šķiet, ka iesniedzamo dokumentu elektroniska aizpildīšana ir pārāk sarežģīta. Arī attiecībā uz meža ieaudzēšanu ir nepieciešams iegūt atļaujas no dažādām institūcijām. Var ieteikt cilvēkiem griezties pie mežsaimniecības konsultantiem, kas ir specializējušies projektu rakstīšanā un palīdz tikt pie vēlamā rezultāta.

Pārdomāt izpildes termiņu

Nākamā biežāk pieļautā kļūda ir atbalsta pasākuma izpildes termiņu neievērošana. Respektīvi, aizpildot MAAPP (meža apsaimniekošanas atbalsta pasākuma plānu), meža īpašnieks pats izvēlas šo termiņu, līdz

kuram apņemas izpildīt attiecīgos pasākumus. Galvenokārt tas ir saistīts ar to, ka ikdienas steigā tas piemirstas vai arī aizrunātais pakalpojumu sniedzējs arī aizņemības dēļ nokavējas, un tas var radīt šo problēmsituāciju.

Jāuzmanās ar mistraudzi

Vēl kāds būtisks ieteikums, rakstot MAAPP, ir korekti norādīt, vai mežaudze ir tīraudze vai mistraudze. Tas ir svarīgi, jo, piemēram, retināšanas gadījumā, ja ir egles un bērza mistraudze un par daudz izņem laukā bērzu, tad projekta noslēgumā mežaudze būs atzīstama par tīraudzi. Šajā gadījumā jāatceras, ka ES atbalsta programmā mistraudze ir noteikta ar koku skaita proporciju 75:25, savukārt, pēc Latvijas likumdošanas, tas ir 80:20. Pozitīvi ir tas, ka, konstatējot šādus gadījumus, lielākoties pēc retināšanas atstāto koku ir vairāk, kas nodrošina sekmīgu situācijas atrisinājumu. Taču ir jābūt vērtīgiem attiecībā uz šo punktu.

Piemēru ir daudz un dažādi, ar ko saskaramies ikdienas darbā, taču katra situācija kalpo kā paraugs nākamajai. Aicinājums ir ikvienam meža īpašniekam izmantot ES sniegtos atbalstus, apmeklēt mūsu rīkotos seminārus, kas sniedz plašāku ieskatu šajos atbalstos. Mācieties gudri saimniekot mežā!

Elvīra GRASMANE,
MKPC Limbažu nodaļas
mežsaimniecības konsultante
ē-pasts: elvira.grasmane@
mkpc.llkc.lv
tāl. 27813558

"LAUKU LAPU" IESPĒJAMS ARĪ ABONĒT

Ja vēlaties "Lauku Lapu" saņemt mājās vai birojā, izdevumu iespējams abonēt tikai par piegādes cenu gan pasta nodalās, gan "Latvijas Pasta" interneta mājaslapā: <https://abone.pasts.lv/lv/katalogs/>. Abonēšanas indekss – 1163.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

BRISELES GAITEŅOS

LIELLOPU CENA KRĪT

Jau ilgāku laiku Turcijas tirgus aizvēšanās un nebeidzamā *Brexit* procesa dēļ samazinās liellopu cenas. Tirgus situācija vērtēta EK un COPA–COGECA darba grupā “Liellopi un teļi”, kurā Latviju pārstāvēja biedrības “Zemnieku saeima” eksperts Kaspars Ādams.

K. Ādams norāda, ka liellopu tirgus situāciju būtiski ietekmē nemieri un ekonomiskie satricinājumi Āfrikas valstīs ap Vidusjūru. Tur nonāk nozīmīga daļa liellopu (pārsvārā bulļi), kas ir nobaroti Eiropā.

Cenu ietekmē arī eksporta uz Turciju samazināšanās un lēmums neizsniegt atļaujas zemniekiem ievest valstī dzīvniekus no Eiropas, t. sk. no Latvijas.

Tirgu ietekmē arī to patērētāju skaita samazināšanās, kas ēd liellopu gaļu Eiropā, kā arī no trešajām valstīm ievestās lētās gaļas apjomi.

Cenas Latvijā ietekmē pārprodukcija Polijas tirgū, kur liellopu cenas salīdzinājumā ar pagājušo gadu ir samazinājušās par 20%, it sevišķi nobarojamo liellopu sektorā.

Situācija liellopu tirgū tiek vērtēta kā nestabila ar neskaidrām nākotnes prognozēm. **LL**

ES VALSTIS IZSTRĀDĀ PROTEĪNAUGU ATBALSTA PROGRAMMAS

Lai uzlabotu ES pašnodrošinājumu ar proteīnaugiem lopbarībā un pārtikā, vairākas ES valstis izstrādā savas proteīnaugu programmas, par ko informācija tika sniegta oktobra beigās notikušajā COPA–COGECA darba grupā “Graudaugi, eļļas augi un proteīnaugi”, kurā kā eksperts no Latvijas piedalījās biedrības “Zemnieku saeima” pārstāvis Rūdolfs Jaks.

Viena no valstīm, kas nopietni pievērsusies proteīnaugu programmas izstrādāšanai, ir Polija. No darba grupas R. Jaks ziņo, ka Polijā tiek diskutēts par fonda izveidi, kurā zemnieki veiktu iemaksas, lai finansiāli atbalstītu proteīnaugu programmas izstrādi. No fonda līdzekļiem 15% plānots atvēlēt biškopības organizācijām, lai tās veiktu pētījumus attiecībā uz intensīvās lauksaimniecības ietekmi uz bitēm, kas dotu pamatu konstruktīva dialoga veidošanai starp proteīnaugu audzētājiem un biškopjiem.

Vācijas pārstāvis atzīst, ka šajā valstī zemnieki labprāt pievērstos zirņu audzēšanai, taču šobrīd realizācijas cena nav pietiekami motivējoša zemniekiem.

Ungārijā proteīnaugu programmas viens no galvenajiem mērķiem ir aizstāt visu importēto ģenētiski modificēto

soju ar pašu izaudzēto. Mērķis ir palielināt vietējās sojas platības. Proteīnaugu programmas ieviešanas termiņš ir pieci gadi ar budžetu 24 miljoni eiro.

Lielbritānija norāda, ka tās proteīnaugu programmas izstrādē šobrīd jāreķinās ar realitāti, – augu aizsardzības līdzekļu lietošanas aizlieguma dēļ pupu sējplatības samazinājušās par 18%.

COPA–COGECA pārstāvji uzskata – ES jāreķinās, ka proteīnaugu programmu izstrādi būtiski ietekmē fakts, ka, lai saņemtu ES atbalstu, zemniekiem liegta augu aizsardzības līdzekļu lietošana proteīnaugu platībās.

Citstarp darba grupā diskutēts arī par glifosātu aizliegšanu ES. Šajā jautājumā pētījums veikts Zviedrijā ar mērķi aprēķināt, kādus zaudējumus radīs glifosāta aizliegšana. Zviedri secinājuši, ka valsts ieņēmumi no lauksaimniecības glifosāta aizliegšanas gadījumā samazināsies par 50%. Slāpekļa izskalošanās no lauksaimniecībā izmantojamās zemes palielināsies līdz pat 30%, hektāra pašizmaksa pieaugs par 20%. Jāatgādina, ka glifosātu lietošanas beigu termiņš ES ir noteikts 2023. gada 12. decembris, taču to var pārskatīt, jo 2022. gada 15. decembrī EK būs jāvērtē, vai termiņu pārskatīt vai nē. **LL**

LIETUVAS “KAIMIŠKAS JOVARŪ” ALUM – ES AIZSARDZĪBAS NORĀDE

Eiropas Komisija apstiprinājusi Lietuvas “Kaimišķas Jovaru alus” iekļaušanu aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu (AĢIN) reģistrā.

“Kaimišķas Jovaru alus” ir miežu alus, ko dara ģimenes uzņēmums Jovaru ciemā Lietuvas ziemeļos. “Kaimišķas

Jovaru alus” krāsa variē no gaiši zeltaina līdz dzintara tonim, garšā dominē alus ielsa, maize, karameles, tam jaušams augļu aromāts. Alu gatavo atbilstoši Lietuvai tradicionālajam darīšanas procesam, kas mantots no paaudzes paaudzē. Šī lauku alus darīšanas tradīcija meklējama 16. gadsimtā, un tā izceļas ar unikālu ieraugu

izmantošanu katrā ģimenē, pārmantojot tos vairāk nekā 130 gadus. Alus “Kaimišķas Jovaru alus” Lietuvā zināms jau sen, un tā augsto kvalitāti atzīst arī eksporta tirgos. Līdz ar AĢIN norādes piešķiršanu šim Lietuvas alum, ES aizsargāto produktu sarakstā ir jau vairāk nekā 1445 produkti no visas ES. **LL**

KLIMATA PRASĪBAS KAITĒ ZEMNIEKIEM

Vairākas COPA–COGECA darba grupas oktobrī iepazīstinātas ar ES Klimata izmaiņu pozīcijas dokumentu, ko ES lauksaimnieku organizāciju pārstāvji vērtē atšķirīgi.

Dokuments skatīts COPA–COGECA darba grupā “Dzīvnieku barība”, kurā Latviju pārstāvēja biedrības “Zemnieku saeima” eksperte Aija Rozenfelde. Viņa min, ka ES jau atzinusi, ka klimata pārmaiņas rada virkni seku, tajā skaitā jaunu

augu slimību rašanos un parādīšanos tām neierastos reģionos. Lai piemērotos klimata izmaiņām, zemniekiem nepieciešamas jaunas iemaņas un zināšanas, kā arī pārejas periods adaptācijai jaunajos apstākļos. Eiropas zemniekiem un kooperatīviem nepieciešama pieeja tehnoloģiju inovācijām, lai veiksmīgi konkurētu jaunajos apstākļos un spētu piedāvāt patērētājiem augstvērtīgus produktus. Tāpat nepieciešamas jaunas dzīvnieku audzēšanas tehnoloģijas, t. i., atbilstoša

ģenētika, efektīvāka barības konversija.

Par lielāko problēmu ES lauksaimnieku pārstāvji atzīst ES noteikto mērķi par katru cenu samazināt lauksaimniecības emisijas. Ja zemniekiem netiks kompensēti izdevumi, kas saistīti ar ieguldījumiem šādu saimniekošanas metožu ieviešanā, ES lauksaimniecības nozares samazināsies un zaudēs konkurētspēju. **LL**

Pēc AG-Press materiāliem un Latvijas ekspertu atskaitēm COPA–COGECA darba grupās sagatavoja **Iveta Tomsone**

	Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.
	Iesniegumu un atskaišu apkošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

Gramativediba un nodokli!

BIOĻOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA

UNGĀRI LEPOJAS AR SAVIEM PRODUKTIEM

Ungārija ir valsts ar senām lauksaimniecības tradīcijām – eļļas augu audzēšanu, graudkopību un vīnkopību. Lielu īpatsvaru ieņem visdažādāko dārzeņu audzēšana, kur goda vietā ir paprika – Ungārijas lepnums un tradicionālās ungāru gulašzupas pamats.

Valsts klimats ir labvēlīgs ābolu, persiku, aprikožu, plūmju, bumbieru un ķiršu audzēšanai. Galvenās lopkopības nozares ir cūku, liellopu un putnu audzēšana. Ungārija ir arī viens no Eiropas lielākajiem medus ražotājiem. Talsu novada lauksaimnieku grupa oktobrī devās noskaidrot, kādas tehnoloģijas izmanto ungāru lauksaimnieki savas produkcijas ražošanai. Šoreiz iepazīstinām ar apmeklēto bioloģisko saimniecību, bet par pārējiem iepazītājiem lauksaimniecības produktu ražotājiem varat lasīt LLKC mājaslapā (<http://new.llkc.lv/lv/nozares/lauku-attistiba/uz-ungariju-pec-pieredzes-lauksaimnieciba>) un žurnāla “Latvijas Lopkopis” oktobra numurā.

Bioloģiskā dārzeņu saimniecība “Nospuolyafo Kft”

Saimnieks Metjū Heizs 2011. gadā iegādājās īpašumus ar lauksaimniecībā izmantojamo zemi 3,5 ha platībā. Viņš sāka veidot bioloģisko saimniecību, lai nodarbotos ar dārzeņu audzēšanu. Šī nozare tika izvēlēta tāpēc, ka šeit ir auglīga zeme un saimniecība atrodas netālu, aptuveni 60 km attālumā no Budapeštas. Zemes cena arī bija pieņemama, jo tā neatrodas tuvu tūrisma

Foto: Jolanta Sīma

Saimniecības “Nospuolyafo Kft” īpašnieks Metjū Heizs

objektiem. Jāsaka gan, ka ar bioloģiskās audzēšanas metodēm un to pētniecību Metjū nodarbojas jau 25 gadus. Šobrīd ir izveidots dārzs 1 ha platībā gan atklātā laukā, gan siltumnīcās. Šajā nelielajā platībā tiek audzēti aptuveni 70 dažādu veidu zaļumi, garšaugi un dārzeņi.

Kad saimniecību sāka veidot, šeit nebija nekā – tukša zeme. Bija jāsāk būvēt infrastruktūra, kā pirmā tika uzbūvēta zirgu un vistu kūts, lai augiem būtu mēslojums. Paši apgalvo, ka komposts ir galvenais dzinējspēks saimniecībā, un tas tiek saražots tepat. Sākumā izveido divus metrus augstu formu, kas ir ļoti svarīgi, jo tas palīdz mikrobioloģiskajiem procesiem un neļauj kompostējamojam materiālam izžūt. Pēc laika to aplāj ar salmiem. Ideāli būtu, ja tas vismaz trīs reizes tik pārkrauts un pēc diviem gadiem iestrādāts augsnē.

Pēc bioloģiskās lauksaimniecības principiem, svarīgi ievērot augu seku. Saimnieki uzsver, ka tas esot vissvarīgākais elements augsnes kvalitātes uzturēšanā un cīņā pret kaitēkļiem. Lauka apsaimniekošanas rotācija notiek reizi četros gados.

Dārzeņu audzēšanā izmanto 12 lauku sistēmu, pa sešām dobēm vienā laukā. Dobes ir paaugstinātas, 80 cm platas un 25 m garas. Pagājušajā gadā sāka pielietot bezaršanas tehnoloģiju. To pamato ar to, ka tādā gadījumā augsnes virskārta saņem vairāk skābekļa, tā veicinot mikrobioloģisko aktivitāti.

Dārzeņu audzēšana ilgst visu gadu, jo klimatiskie apstākļi tam ir piemēroti – siltumnīcas nav apsildāmas, to gali ir atvērti. Tuvojoties salam, augi tiek pārklāti ar agrofilmu. Siltumnīcas ir celtas pēc angļu vai nīderlandiešu standarta. No tā ir vairāki ieguvumi, – ērtāk strādāt un palielinās gaisa cirkulācija. Viena siltumnīca tiek izmantota dēstu audzēšanai. Februārī siltumnīcā uzbūvē lielu komposta plauktu, uz tā liek sēklas, lai būtu siltums. Pat ja ārā ir sals, uz komposta kaudzes ir +15 °C.

Pārdošana

No saražotajiem produktiem 40% tiek pārdoti ar nedēļas dārzeņu grozu sistēmu, kad klientiem tiek piedāvātas dārzeņu kastes ar piegādi. Saimniekiem, no vienas puses, patīk šis pārdošanas kanāls, jo tā viņi iepazīst pircējus, taču arī atzīst, ka tam nepieciešams daudz darbaspēka.

► 16. lpp.

Foto: Jolanta Sīma

Saimniecības kopskats

Foto: Jolanta Sūna

Saimniecībā audzē dažāda veida salātus

Foto: Guntis Namriks

Laistīšanas sistēma saimniecībā

◀ 15. lpp.

Produkti ir jāsaliek katrā kastē, jānogādā, jāplāno loģistika. 20% no saražotā tiek pārdoti ar kooperatīvu palīdzību, kas meklē bioloģisku produkciju, un atlikušie 40% tiek iztirgoti bioloģiskajā tirgū Budapeštā, kas notiek reizi nedēļā. Tuvākajā apkārtnē esot grūti pārdot, jo ikkatram esot dārziņš un produkcija būtu jāpārdod lēti. No apkaimē esošajiem 2500 iedzīvotājiem vien 10 ģimenes audzē pārdošanai. Līdzīgas problēmas kā Latvijā, – iedzīvotāji noveco, jaunie dodas dzīvot uz pilsētām vai peļņā ārzemēs.

Cilvēkresursi

Saimniecībā pastāvīgs darbs tiek nodrošināts astoņiem darbiniekiem, vasarā – desmit. Ziemā darbs uz lauka nav tik aktīvs, bet tad darbinieki remontē mājas un dara citus saimniecības labiekārtošanas nepieciešamos darbus.

Saimniecībā visi darbi tiek veikti, izmantojot cilvēku darbību. Lielākajās kultivējamās platībās zeme tiek sagatavota ar zirgiem – ecējot. Divi cilvēki strādā kopā ar zirgu. Izdara to pašu, ko ar traktoru, tikai daudz mazāk sablīvējot zemi. Saimnieki uzsver: jā, tas ir dārgāk, ilgāk, bet daudz labāk augsnei! To pamanījām arī mēs, jo varējām pārvietoties tikai pa celiņiem starp dobēm, un saimnieks piezīmē, ka celiņi ik gadu vienmēr ir vienā un tajā pašā vietā.

Vides izaicinājumi

Ciems saskaras ar problēmu, ka tajā vairs nav palikuši koki – vairums 19. gs beigās tika izcirsti. Uzcelot siltumnīcas pirmo reizi, visu nopostījās vējš, jo nav arī vējlaužu. Nācies būvēt no jauna –

šoreiz, mācoties no kļūdām, siltumnīcas ir ar iebetonētām konstrukcijām.

Saimniecība cenšas paaugstināt bioloģisko daudzveidību, dārzā stādot senās unģāru koku šķirnes, valriekstus. Ar laiku plāno izveidot agro-mežsaimniecības dārzu. Saimnieks norāda uz plašajiem kukurūzas laukiem, kas ir blakus. Viņa sapnis esot sastādīt daudz koku, lai vairotu bioloģisko daudzveidību un dzirdētu putnu balsis, tā mazinot monokultūru nospiedošo pārsvaru apkārtnē.

Saimniecības priekšrocība ir ūdens pieejamība, jo saimnieks prognozē, ka pēc 20 gadiem ūdens stabilitāte būs svarīgāka nekā Budapeštas tuvums. Ungārijā jau ir vietas, kas sāk pārvērsties par tuksnesi.

Saimniekiem nereti tiek jautāts: “Vai negribat audzēt vairāk, lai varētu pārdot vairāk?” Un atbilde ir – nē, jo mērķis ir saglabāt esošo saimniecības lielumu, bet saimniekot efektīvāk. Nav liela saimniecība, un attīstība notiek pamazām, piemēram, šogad izbūvēta dārzu mazgāšanas telpa, kas atvieglos darbu nākamgad. Tāpat tiek uzsvērts, ka šis ir tikai viens piemērs, kā varētu izskatīties bioloģiskais dārzs, un viņi neapgalvo, ka tas ir pats labākais. Zināšanas smēlušies no grāmatām.

Saimnieku ieteicamās literatūras saraksts par bioloģisko saimniekošanu angļu valodā:

- 1) Eliot Coleman. *The Winter Harvest Handbook.*
- 2) Jean-Martin Fortier. *The Market gardener.*
- 3) Simon Huntley. *Cultivating customers-A Farmers guide to online marketing.*

- 4) Ben Hartman. *The Lean Farm.*
- 5) Michael Phillips. *Mycorrhizal Planet.*
- 6) Charles Darwin. *Darwin on Humus and the Earthworm.*

Saimniecību apmeklējumi tiek nodrošināti LAP investīciju pasākuma 2014.-2020. gadam “Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākuma “Atbalsts saimniecību un mežu apmeklējumiem” ietvaros, LAD līguma Nr. 011018/P43. **LL**

Jolanta SŪNA,
LLKC Tālākizglītības
nodaļas vadītāja vietniece
e-pasts:
jolanta.suna@llkc.lv
tāl. 22018942

Katrīna KĻIMOVSKA,
LLKC Talsu nodaļas
uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts:
katrina.klimovska@llkc.lv
tāl. 27511117

Lauku Lapa

Izdots SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” Apgāda
Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads,
LV-3018
Tālrunis: 63050220
Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
“Lauku Lapas” redaktore Dace Millere
Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespiests SIA “IBC Print Baltic”
“Lauku Lapa” var abonēt
Latvijas Pastā,
abonēšanas indekss 1163
Cītējot un/vai pārpublicējot izdevuma “Lauku Lapa” rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.